

Zaključci predavanja na temu Šumski požari u sadašnjoj i budućoj klimi održanih 12. svibnja 2025. godine u Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, u organizaciji Znanstvenoga vijeća za zaštitu prirode i okoliša Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Predavanje: Meteorološka analiza katastrofalnih požara - Požarna meteorologija u svrhu prevencije požara (dr.sc. Ivana Čavlina Tomašević, Državni hidrometeorološki zavod)

U 21. stoljeću svjedočimo sve većem broju razornih požara koji vrlo lako prelaze iz šumskih u urbana, naseljena područja. Požari u današnjoj, promijenjenoj klimi, sve više poprimaju ekstremno ponašanje – brzo širenje, oslobađanje velike količine topline, vatrene pijavice, naleti žeravice i sl. Ove pojave zabilježene su npr. u požaru kod Splita 2017. (5100 ha) te Šibenika 2023. (1700 ha). Takvi požari uzrokuju veliku materijalnu štetu, ali i smrtne ishode. Obično slijede nakon dugotrajne suše, a nerjetko prije poplave.

- Prevencija požara treba osiguravati obrazovanje svih uzrasta domaćeg stanovništva i turista (npr. aktivnosti turista bile su uzrok velikog požara na Braču 2011. godine kada je spaljeno 5600 ha). Obrazovanje treba osvještavati o opasnosti od požara raslinja i mogućnostima smanjenja te opasnosti, te kako reagirati i postupiti kada izbiye požar raslinja.
- Treba revidirati odluku o ukidanju upozorenja javnosti u medijima na opasne vremenske prilike povezane s nastankom i širenjem velikih požara, a koja su dostupna u svijetu (Australija, SAD, neke mediteranske države). Istraživanja u SAD-u su pokazala da uvođenjem takvih upozorenja prema javnosti rezultira najprije kratkoročnim povećanjem, ali u konačnici smanjenjem broja požara.
- Osim planiranih ulaganja u tehniku koja se koristi za ranu detekciju požara na otvorenom (npr. kamere), potrebno je ulagati i u profesionalne struke. I to – meteorološke stručnjake koji će se baviti požarnom problematikom – analizom požara i poboljšanjem upozorenja na vremenske prilike koje mogu uzrokovati velike požare i financijski podržati takva istraživanja u Hrvatskoj. Sveobuhvatna meteorološka istraživanja šumskih požara će poboljšati znanje o toj razarajućoj i katastrofalnoj pojavi i doprinijeti učinkovitijim vatrogasnim operacijama.
- Za uspješnu prilagodbu na aktualne klimatske promjene u budućnosti, potrebno je više ulagati u ljudske resurse.

Predavanje: Zaštita šumskih ekosustava od požara i mjere prilagodbe (prof.dr.sc. Damir Barčić, Fakultet šumarstva i drvne tehnologije, Sveučilište u Zagrebu)

Za šumske ekosustave u Sredozemlju požari predstavljaju ozbiljnu prijetnju s obzirom na trendove i veće štete u ekološkom i gospodarskom smislu. Depopulacija i napuštanje tradicionalnih načina korištenja zemljišta uzrokuje zapuštenost poljoprivrednog zemljišta na kojima se prirodnom sukcesijom razvija šumska vegetacija.

- Potrebno je intenzivirati radove i zahvate na takvim prostorima s ciljem da se u šumama oteža nastanak i širenje požara, te omogućiti kvalitetniji i pravovremeni pristup u preventivnim biološko-tehničkim radovima (zaštita od požara).
- Ključno je poboljšati preventivne mjere jer su sastavni dio mjera prilagodbi u uvjetima sve toplije mediteranske klime. Kako su požari otvorenog prostora ekološko, sociološko i ekonomsko pitanje; provođenje navedenih mjera trebalo bi dovesti do smanjenja broja požara, smanjenja izgorjele površine i nastalih šteta.
- Nužan je sveobuhvatan integralan pristup jer uz trendove ekstremnih suša i vrućina tijekom požarnih sezona opasnosti i rizici se povećavaju. Nažalost, učinkovitost mjera zaštite i prilagodbi ne ovisi samo o dinamici provedenih radova, nego u najvećoj mjeri o antropogenom čimbeniku. Naime, najveći broj požara nenamjerno ili namjerno uzrokuje čovjek.